

Harrastus kasvun tukena -kansalaisvaltuuskunta

Loppuraportti

Visio: jokaisella lapsella ja nuorella on harrastus

Vision on mahdollista toteutua, jos harrastuksia ohjataan aktiivisesti koulun yhteyteen, nuorten ja lasten puolesta toimivat tekevät aidosti yhteistyötä ja toiminnan järjestämistä resursoidaan.

1 Mikä on Harrastus kasvun tukena -kansalaisvaltuuskunta

Nuorisjärjestöjen, Opetushallituksen ja kirkon yhteinen hanke

Harrastus kasvun tukena -kansalaisvaltuuskunta on Nuorten Akatemian, Opetushallituksen, Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry:n, Kerhokeskus – koulutyön tuki ry:n, Suomen 4H-liiton sekä Suomen evankelis-luterilaisen kirkon yhteistyössä koordinoima hanke, jonka tavoitteena on synnyttää yhteiskunnallista keskustelua sekä arviointia nuorten harrastustoiminnan, aktiivisuuden ja osallisuuden tärkeydestä.

Visiona kaikille peruskoululaisille harrastusmahdollisuus

Jokaisella 10–16-vuotiaalla nuorella (perusopetuksen 3.–9. lk) tulisi olla mahdollisuus harrastaa. Harrastaminen on säilyttänyt merkityksensä nuorten luovuuden, itsensä toteuttamisen ja sosiaalisten taitojen kuten toisten kunnioittamisen kehittymisessä sekä yhteiskunnallisen hyvinvoinnin lisäämisessä.

Harrastaminen ja yhteistyö lisäävät kouluviihtyvyyttä

Nuorten harrastamisen tärkeyttä on painotettu mm. kouluviihtyvyysohjelman mietinnössä, uuteen Nuorisolakiin liittyvissä perusteluissa, kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelman työskentelyssä sekä useissa tutkimuksissa. Erityisen tärkeäksi on koettu koulun asema ja koulun toimintakulttuurin kehittyminen yhteistyötä suosivaan suuntaan. Nuorten harrastamisen ja osallistumisen on nähty parantavan kouluviihtyvyyttä. Valtuuskunta keskittyy koulun rooliin harrastamisen ja osallistumisen kehittämisessä sekä järjestöjen ja muiden koulun ulkopuolisten yhteistyöhön koulun kanssa.

Päämääränä nostaa harrastaminen sille kuuluvalla paikalla

Kansalaisvaltuuskunnan päämääränä on sitouttaa suomalaisen yhteiskunnan eri tahot yhteisvoimin edistämään ja tukemaan lasten ja nuorten hyvinvointia ja harrastustoimintaa. Harrastusten merkitys halutaan nostaa päätöksentekijöiden ja suuren yleisön tietoisuuteen luovuttamattomana arvona kansallisella ja paikallisella tasolla.

Hankkeessa nostetaan esiin koulujen, seurakuntien, järjestöjen ja kuntien nuorisotoimen yhteistyön mahdollisuudet ja esteet sekä käytettävissä olevat voimavarat. Koulun ympäristössä tapahtuvaan harrastustoimintaan halutaan lisätä resursseja ja nuorten harrastamisen käytännön esteitä poistaa.

Jatkoa Lapset elämäntieteissä -valtuuskunnalle

Harrastus kasvun tukena -kansalaisvaltuuskunta jatkaa Lapset elämäntieteissä -valtuuskunnan työskentelyä, joka koottiin 2001–2002 keskustelemaan ja antamaan suosituksia lasten ja nuorten hyvinvoinnista. Nyt keskitytään 10–16-vuotiaisiin nuoriin.

Valtuuskunta kokoontui kaksi kertaa: 30.11.2006 Allianssi-talolla sekä 25.1.2007

Kirkkohallituksessa. Ensimmäisessä kokoontumisessa pohdittiin, miksi nuorten harrastaminen ja aktiivisuus on tärkeää. Toisessa kokoontumisessa haettiin käytännön ratkaisuja.

2 Valtuuskunnan nostamat painopisteet

Harrastaminen on nuorelle itseisarvo

Nuori oppii harrastamisen kautta sellaisia asioita, joista on hyötyä elämässä. Itse tekemisen ilo ja onnistumisen elämykset muodostuvat tärkeimmiksi tekijöiksi harrastamisessa. Nuoret eivät koe

tekemistään aina harrastamiseksi. Harrastaminen ei saisi olla liian suorituskeskeistä ja vakavaa, sen tulee olla nuorelle vapaaehtoista. On muistettava harrastamisen kohtuullisuus lapsen tai nuoren yksilölliset voimavarat huomioon ottaen.

Taloudelliset syyt eivät saa olla esteenä harrastamiselle

Harrastamisen ammattimaistumisen ja vaatimustason nousun myötä monet harrastukset ovat nousseet liian kalliiksi. Monipuoliset harrastusmahdollisuudet on turvattava pitämällä nuorten harrastaminen edullisena. Myös haja-asutusalueella asuvilla nuorilla ja lapsilla pitää olla mahdollisuus monipuolisiin harrastuksiin. Tämä on haaste kunta- ja palvelurakenteen uudistukselle. Erityisesti tulee panostaa sosiaalista vahvistamista kaipaaviin nuoriin ja lapsiin. Myös maahanmuuttajalasten ja -nuorten kotouttamisessa harrastuksilla on merkittävä rooli.

Murrosiän kynnyksellä moni nuori lopettaa harrastamisen, ja siksi yli 12-vuotiaat ovat harrastamisen organisoimisen kannalta haastava ryhmä. He ovat myös väliinputoajia harrastamiseen liittyvien palveluiden tarjonnassa. Keskeistä on tämän ikäryhmän harrastamisen tukeminen siten, että nuoret itse saavat olla vaikuttamassa tekemisiinsä ja luomassa omia harrastuksia.

Koulun kehittäminen toimintakeskukseksi

Harrastusten organisoiminen koulupäivän yhteyteen täydentää iltaisin tapahtuvaa harrastus- ja seuratoimintaa. Koulussa ovat kaikki, joten myös sosiaalista vahvistamista kaipaavat lapset ja nuoret saadaan mukaan yhteisölliseen toimintaan. Haja-asutusalueella asuvat ovat näin myös monipuolisen harrastustarjonnan piirissä. Harrastustoimintaa osallistumisen tulee olla kuitenkin vapaaehtoista.

Harrastuksen ja nuorten omat projektit kehittävän koulua yhteisölliseksi ja parantavat niin oppilaiden kuin opettajienkin viihtyisyyttä. Harrastuskerhojen vetäminen ja organisoiminen tuovat opettajien työhön uutta innostavaa sisältöä. Harrastusten organisoiminen koulun läheisyyteen edellyttää moniammatillisen työskentelyn ja yhteistyön lisäämistä. Järjestöjen rooli ja nuorisotoimen osaaminen ovat erityisen tärkeitä.

Tarvitaan poliittista tahtoa

Harrastamisen organisoiminen koulupäivän yhteyteen ei onnistu ilman lisäresursseja. Opettajat tarvitsevat palkan harrastusten ohjaamisesta ja organisoimisesta sekä järjestöt tukea toimintaansa. Lisäresursseja tarvitaan valtakunnallisesti ja paikallisesti.

3 Valtuuskunnassa käsitellyt esitykset

Hankkeen käytännön järjestelyistä vastannut valmisteluvaliokunta laati konkreettiset esitykset hankkeen tuotoksina. Esitykset virisivät ensimmäisen kokoontumisen keskustelun sekä hankkeen taustatahojen ajatusten pohjalta.

Esitysten 1, 2, 5 ja 6 kohdalla on käytetty hyväksi interaktiivista Response-palautusjärjestelmää valtuuskunnan mielipiteiden selvittämiseksi. Valtuuskuntalaiset ovat osoittaneet mielipiteensä esitykseen asteikolla samaa mieltä, jokseenkin samaa mieltä, en osaa sanoa, jokseenkin eri mieltä, eri mieltä.

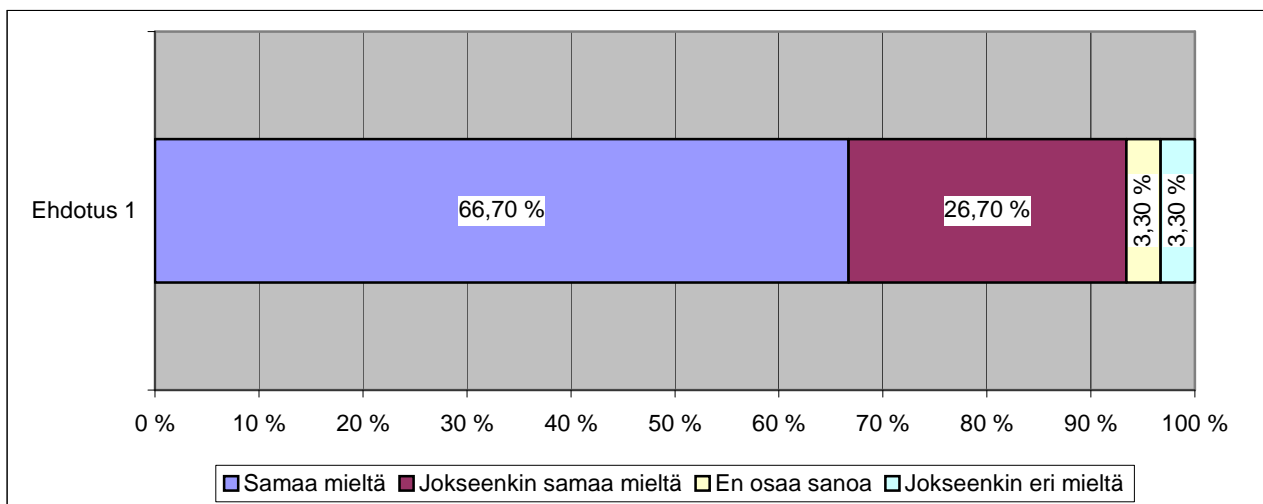
Koulun kehittäminen toimintakeskukseksi

Koulun, oppilaskunnan, nuorisotoimen, kirkon, järjestöjen ja vanhempien välistä yhteistyötä tulisi kehittää. Käytännön yhteistyölle on monia esteitä. Keskeisin on yhteistyökulttuurin kehittymättömyys. Nykyään yhteistyö on sattumanvaraista ja perustuu yksilöiden väliseen yhteistyöhön. Yhteistyöhön tarvitaan säästöjä, ohjausta sekä resursseja.

Ehdotus 1: Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2004 kohta 4.6 *Kerhotoiminta, toinen kpl* muokataan seuraavasti (lihavoidut kohdat):

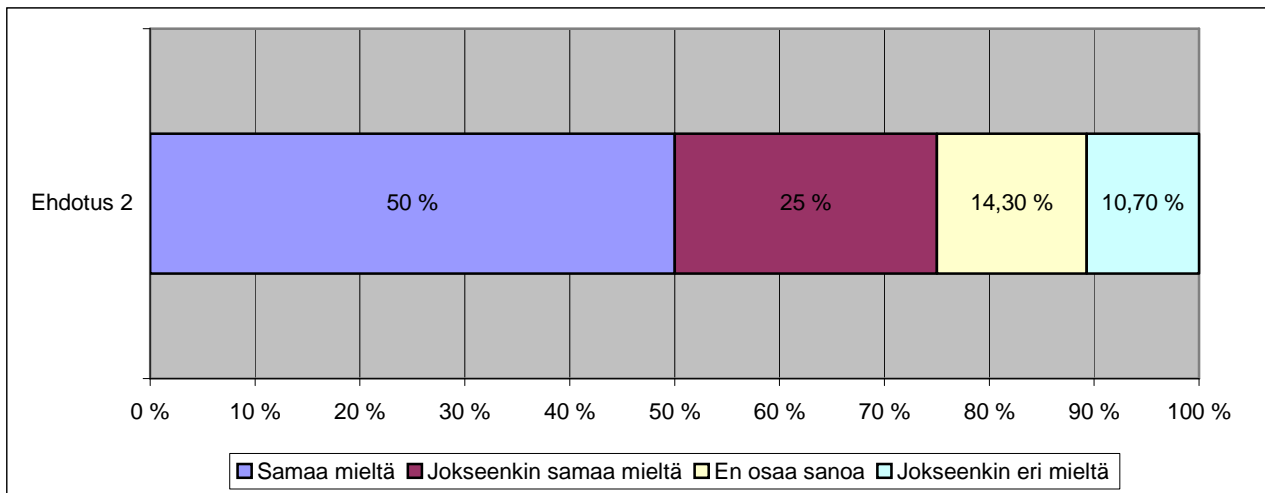
”Kerhotoiminnan järjestämisen periaatteet tulee kirjata opetussuunnitelmaan. Opetussuunnitelma tulisi kerhotoimintaa koskevalta osalta laatia **yhteistyössä nuorisotoimen toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa sekä kuulla ko. asioissa kunnassa toimivia lapsi- ja nuorisotyön tahoja**. Kerhot ovat oppilaalle vapaaehtoisia.”

Valtaosa kansalaisvaltuuskuntalaisista vastasi myöntävästi ehdotukseen siten, että 93,4 % ilmoitti olevansa joko samaa tai jokseenkin samaa mieltä. Vastausprosentti oli 100 %.

Ehdotus 2: Erilaisille alueellisille tai paikallisille neuvottelukunnille/virkamiesryhmille tulisi saada velvoite tehdä kartoitus alueen harrastusmahdollisuuksista ja paikoista, sekä tehdä esityksiä resursoinnista ja uudistustarpeista. Nämä esitykset tulee saattaa päättäjien tiedoksi.

Valtuuskunnan jäsenistä 75 % oli samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä. Vastausprosentti 93,3 %.

Koulupäivän rakenteen kehittäminen

Erityisesti yläkoulun arjessa on vähän tilaa normaalista koulutyöstä poikkeavalle toiminnalle, esimerkiksi oppilaskunnan toiminnalle. Vuosina 1990–1991 oli kouluissa 19 000 kerhoa, joissa oli 350 000 lasta ja nuorta. Toiminta oli valtion ohjaamaa ja näin kerho- ja osallistujamäärät tiedossa. Kerhojen määrä on tämän jälkeen romahtanut murto-osaan 90-luvun alun tilanteesta.

Ehdotus 3: Koulupäivää pitäisi kehittää siten, että harrastukset tulevat koulupäivän yhteyteen. Nuorten harrastamisen koordinointi koulun yhteydessä kuuluu koulun tehtäviin yhteistyössä mm. kunnan nuorisotoimen kanssa. Tämän koordinointi voisi olla esim. osa oppilaskunnan ohjaavan opettajan työtä. Jotta työ olisi mahdollista, ohjaavan opettajan tuntimäärää tulisi lisätä ja tästä saada täysi korvaus.

Ehdotuksesta ei äänestetty.

Resurssien lisääminen

Koulun toimijat, opettajat, avustajat ja muu henkilökunta, tulisi motivoida lasten ja nuorten harrastustoiminnan järjestämiseen osoittamalla heidän keskeinen paikkansa ja arvonsa toimijoina ja organisaattoreina. Tämä vaatii osakseen resursseja ja asennemuutoksia.

Ehdotus 4:

Toteutuakseen muutokset vaativat lisärahoitusta. Lisärahoitusta tarvitaan kerhotoiminnan organisoimiseen ja paikallisten järjestöjen toimintaan. Valtion ja kunnan rahoituksen lisäksi yritykset ja yritysten omistajat voisivat ottaa keskeisemmän roolin nuorten harrastustoiminnan tukemisessa.

Opettajien ja nuorisotyöntekijöiden koulutuksen kehittäminen: alan ammatillista koulutusta tulisi kehittää siten, että tulevat opettajat ja nuorisotyöntekijät saavat valmiudet yhteistyöhön jo opiskeluaikana.

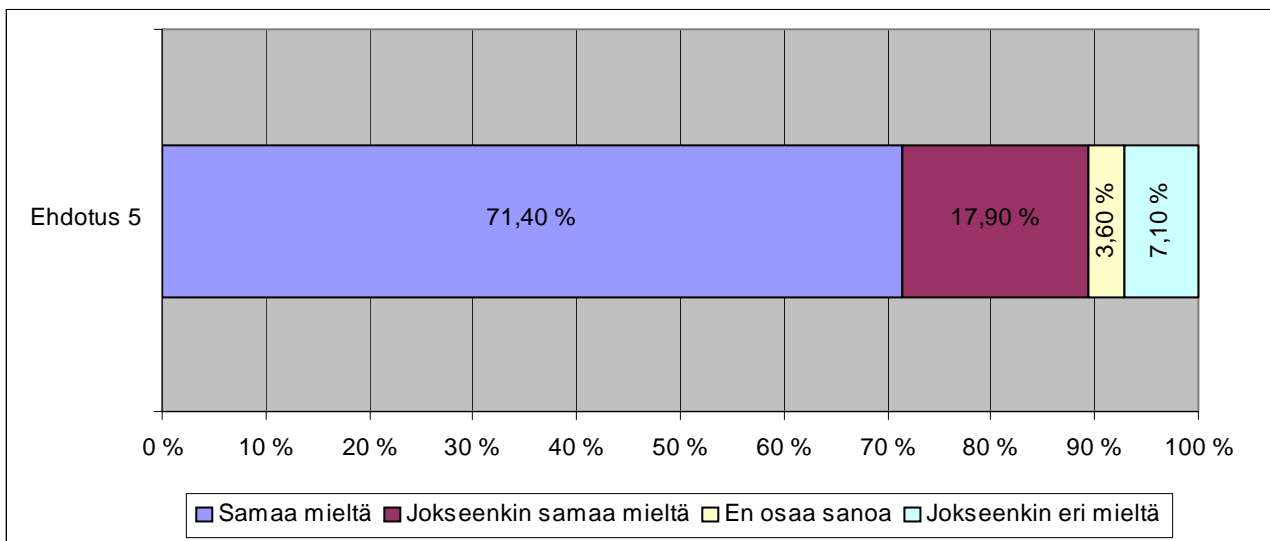
Ehdotuksesta ei äänestetty

Koulutilat kouluajan jälkeen nuorten harrastusten käyttöön

Nuorisotilat keskittyvät suurimpiin taajamiin, ja näin haja-asutusalueen nuoret eivät pysty käyttämään nuorisotiloja. Koulukyydit lähtevät heti koulun päätyttyä. Tilaaja-tuottaja-mallin mukaisesti koulutilat ovat kiinteistöyhtiön hallinnassa ja tilojen käytölle asetetaan vuokra. Käytännössä koulujen tilat ovat n. klo 14–18 tyhjinä.

Ehdotus 5: Kouluilla tulisi olla mahdollisuus antaa tilansa ilmaiseksi lasten ja nuorten harrastamiseen koulupäivän jälkeen. Koulutilojen tyhjänä pitäminen ei ole säästö.

Valtuuskunnan jäsenistä 89 % oli samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä. Vastausprosentti 93,3 %.

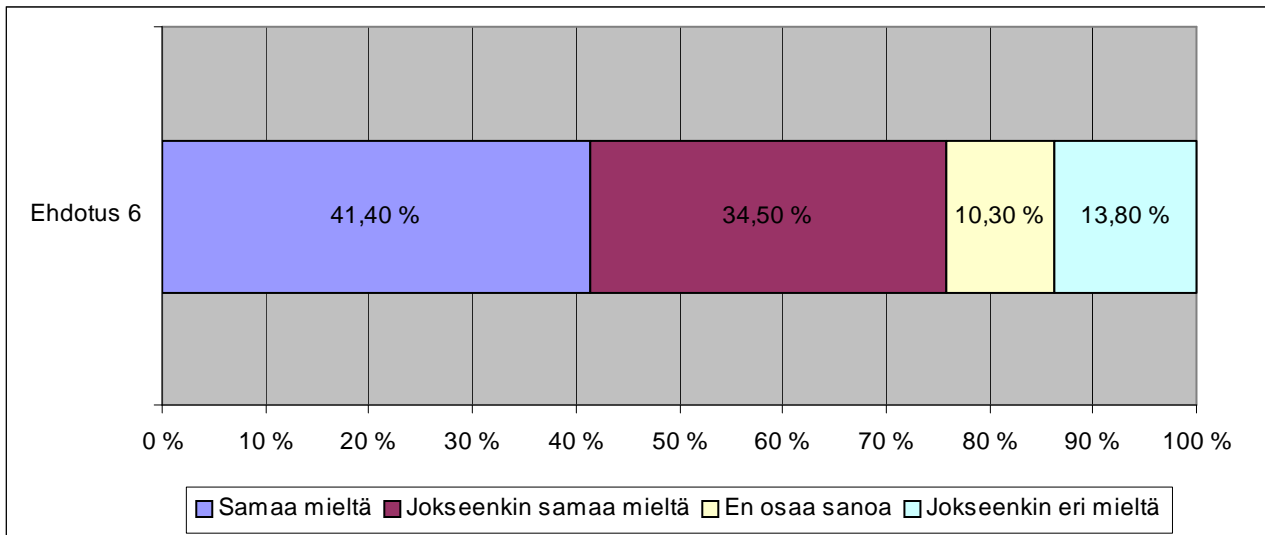

Harrastuksissa opitun tunnustaminen

Koulutodistuksen liitteenä voidaan nyt jo antaa todistus harrastuksista ja muusta aktiivisuudesta. Harrastuksissa opittu voidaan kirjata myös mm. Harrastustoiminnan opintokirjaan. Harrastuksista saaduilla todistuksilla on merkitystä mm. kesätyöpaikkaa tai opiskelupaikkaan hakiessa.

Ehdotus 6: Kaikesta koulun yhteydessä tapahtuvasta harrastamisesta tulee saada erillinen todistus. Tämä olisi merkittävä myös Opetussuunnitelman perusteisiin.

Valtuuskunnan jäsenistä 75,9 % oli samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä. Vastausprosentti 96,7 %.

4 Valtuuskunnan jäsenet

Arkkipiispa Jukka Paarma (pj)
 Kehittämispäällikkö Kristiina Laitinen
 Kehitysjohtaja Markku Rimpelä
 Erityisasiantuntija Marjatta Melto
 Puheenjohtaja Aune Toivanen
 Puheenjohtaja Hanna Gråsten-Salonen
 Puheenjohtaja Eeva-Liisa Urjanheimo

Vastaava koulupsykologi Eeva Uusivirta
 Puheenjohtaja Heli Piikkilä
 Puheenjohtaja Matti Sippola
 Kansanedustaja Sirpa Paatero
 Kansanedustaja Arto Bryggare
 Kansanedustaja Tatja Karvonen

Kansanedustaja Leena Harkimo
 Kansanedustaja Kirsi Ojansuu
 Puheenjohtaja Vesa-Matti Saarakkala
 Puheenjohtaja Heta Välimäki
 Pääsihteeri Eekku Aromaa
 Pääsihteeri Eeva Kuuskoski
 Toiminnanjohtaja Pirjo Somerkivi
 Pääsihteeri Teemu Japissou
 Kehitysjohtaja Jukka Karvinen
 Toiminnanjohtaja Liisa Sahi
 Pääsihteeri Lotta Ruokanen
 Toiminnanjohtaja Minna Riikka Järvinen
 Toiminnanjohtaja Heikki Vuojakoski
 Toimitusjohtaja Seppo Hassinen
 Pääsihteeri Jukka Tahvanainen
 Pääsihteeri Hanna Markkula-Kivisilta

Evankelis-luterilainen kirkko
 Opetusministeriö
 Opetushallitus
 Opetusalan ammattijärjestö
 Aineopettajaliitto
 Koulukuraattorit – Skolkuratorer
 Suomen Terveystieteiden tutkimuskeskus
 Suomen Psykologiliitto,
 koulupsykologitk.
 Suomen Opinto-ohjaajat
 Luokanopettajaliitto
 Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä
 Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä
 Keskustan eduskuntaryhmä
 Kansallisen kokoomuksen
 eduskuntaryhmä
 Vihreä eduskuntaryhmä
 Perussuomalaisten eduskuntaryhmä
 Sosialidemokraattiset Nuoret
 Vihreiden nuorten ja opiskelijoiden liitto
 Mannerheimin Lastensuojeluliitto
 Suomen Vanhempainliitto
 Nuori Suomi
 Nuori Suomi
 Suomen Partiolaiset
 Luonto-Liitto
 Kerhokeskus – koulutyön tuki
 Nuorten Akatemia
 Suomen 4H-liitto
 Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi
 Pelastakaa Lapset

Asiantuntija Seppo Sauro
Piispa Kari Mäkinen
Johtaja Simo Huhta
Koulutussuunnittelija Markus Talvio
Kirkkoneuvos Seppo Häkkinen
Puheenjohtaja Mikko Mäenpää
Sosiaali- ja terveystieteiden asiamies Mervi Flinkman
Puheenjohtaja Risto Piekka
Asiantuntija Mirja Hannula
Ohjelmajohtaja Ville Vilén
Päätoimittaja Mika Pettersson
Päätoimittaja Hannu Laaksola
Hallintosihteeri Sari Nybäck
Lapsiasiavaltuutettu Maria Kaisa Aula
Pääjohtaja Vappu Taipale
Yliasiames Antti Arjava
Toimitusjohtaja Sinikka Mönkäre
Ohjelmajohtaja Seppo Niemelä
Toimitusjohtaja Risto Parjanne
Ruotsinkielisen opetustoimen päällikkö Gustav Wikström

Kokoontumisiin osallistuivat myös:

Erityissuunnittelija Marjo Kenttälä
Erityissuunnittelija Tiina Karhuvirta
Kehittämispäällikkö Susanna Winter
Viestintäpäällikkö Minna Ahola
Koulutoimen päällikkö Tiina Varis
Opetusneuvos Ulla Aunola
Kehityspäällikkö Virpi Skippari-Vilminko
Toimittaja Satu Mellanen
Toiminnanjohtaja Jatta Erlund

Harrastus kasvun tukena -työvaliokunta

Kirsi Lindroos
Markku Rimpelä
Kari Mäkinen
Johannes Koskinen (pj)
Heikki A Ollila
Outi Salo
Ossi Heinänen (vara pj)

Harrastus kasvun tukena -valmisteluvaliokunta

Markku Holma

Lastensuojelun Keskusliitto
Suomen evankelis-luterilainen kirkko
Kirkkopalvelut
Nuorten keskus
Evankelis-luterilaisen kirkon nuorisotyö
Toimihenkilökeskusjärjestö STTK
Toimihenkilökeskusjärjestö STTK
AKAVA
Elinkeinoelämän keskusliitto EK
Yleisradio Oy
Suomen tietotoimisto STT
Opettaja-lehti
Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskus
Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö
STAKES
Suomen Kulttuurirahasto
Raha-automaattiyhdistys
Kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelma
Suomen Kuntaliitto

Suomen Kuntaliitto

Kerhokeskus - koulutyön tuki
Kerhokeskus - koulutyön tuki
Nuorten Akatemia
Nuorten Akatemia
Nuorten Akatemia
Opetushallitus
Suomen 4H-liitto
Suomen 4H-liitto
AFS -vaihto-oppilasjärjestö

Opetushallitus
Opetushallitus
Kirkkohallitus
Nuorten Akatemia
Suomen 4H-liitto
Kerhokeskus – koulutyön tuki
Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi

Kirkkohallitus

Minna Riikka Järvinen
Marjaana Liukko
Asta Pietilä
Urpo Uusitalo
Heikki Vuojakoski (pj)
Satu Tallgren (projektisihteeri)

Kerhokeskus – koulutyön tuki
Suomen 4H-liitto
Opetushallitus
Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi
Nuorten Akatemia
Nuorten Akatemia

Alustajat ja esiintyjät

1. kokoontuminen 30.11.2006

Johtaja Risto Penttilä
Elinkeinoelämän valtuuskunta
Erityisnuorisotyönohjaaja Anne-Maria Trygg-Jouttijärvi Nuorisokasvatus koulussa -hanke
Opiskelija Jassin Rezai
4H-nuorten presidentti Kalle Hakala
Lapsiasiavaltuutettu Maria Kaisa Aula
Sosiaali- ja terveysministeriö

2. kokoontuminen 25.1.2007

Opetusministeri Antti Kalliomäki
Projektinjohtaja Anu Oittinen
Rehtori Martti Hellström
Opiskelija Amanda Laitala
Opiskelija Hanne Haapakoski
Puheenjohtaja Ossi Heinänen
Tutkimusjohtaja Tommi Hoikkala
Opetusministeriö
Koulut liikkeelle -hanke
Auroran koulu
Ala-Malmin peruskoulu
Opiskelija-Allianssi - OSKU
Suomen nuorisoyhteistyö - Allianssi
Nuorisotutkimusverkosto